

सुतमिल एरिया, कन्हेरी रोड, राजस्थान शाळेच्या पाटीमागे, गजानन नगर, लातूर

Divisional Chairman Ph : (02382) 229258 Divisional Secretary Ph : (02382) 258570

Email: - divsecretarylatur@gmail

जा.क. / लाविमं / उमाक / 1641

दिनांक: - 20/08/2026

प्रति,

मुख्याध्यापक / प्राचार्य,
सर्व मान्यताप्राप्त उच्च माध्यमिक शाळा / महाविद्यालये,
लातूर / नांदेड / धाराशिव.

विषय:- व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय मुंबई अंतर्गत उच्च माध्यमिक स्तरावरील
NSQF अंतर्गत सुधारित अभ्यासक्रमांनुसार द्विलक्षी व्यवसाय शिक्षण शैक्षणिक वर्ष
2025-26 पासून सुरु करणेबाबत.

संदर्भ:- 1. कौशल्य रोजगार, उद्योजगता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क.व्हिओसी-2023/प्र.क.

14/कौशल्य-2, दिनांक 30/05/2025.

2. संचालनालयाचे पत्र कं.5/व्हिओसी/द्विलक्षी/2025/252, दिनांक 08/09/2025.

3. संचालनालयाचे पत्र कं.5/व्हिओसी/द्विलक्षी/2026/04, दिनांक 22/01/2026.

4. संचालनालयाचे पत्र कं.5/व्हिओसी/द्विलक्षी/2026/40, दिनांक 09/02/2026.

5. संचालनालयाचे पत्र कं.5/व्हिओसी/द्विलक्षी/2026/186, दिनांक 12/06/2026.

6. जा.क./रा.मं./संशोधन/समकक्षता/3458 दिनांक 18/08/2026.

उपरोक्त संदर्भाधिन विषयास अनुसरून कळविण्यात येते की, संचालक व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई या कार्यालयाने ज्या कनिष्ठ महाविद्यालयास NSQF सुसंगत द्विलक्षी व्यवसाय अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष 2025-26 पासून इयत्ता 11वी साठी सुरु करण्याबाबत मान्यता देण्यात आली आहे. त्या सर्व विद्यार्थ्यांची इयत्ता 12 वी ची लेखी व प्रात्यक्षिक परीक्षा फेब्रुवारी/मार्च 2027 मध्ये होणार आहे.

NSQF सुसंगत द्विलक्षी व्यवसाय शिक्षण अभ्यासक्रमाची इयत्ता 11वी व इयत्ता 12 वी सुधारित विषय योजना व मूल्यमापन योजना तसेच सुधारित जॉबरोल अभ्यासक्रमामध्ये झालेल्या बदलाबाबत वरील संदर्भीय संचालक व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई यांचे पत्रानुसार आपल्या अधिनस्त सर्व संबंधित शिक्षक, विद्यार्थी, पालक यांच्या निदर्शनास आणून देण्यात यावे व सदर परिपत्रकानुसार त्वरित कार्यवाही करण्यात यावी, सुलभ संदर्भासाठी सोबत परिपत्रक पाठविण्यात येत आहे.

सदर परिपत्रक मंडळाच्या www.mahahsscboard.in या वेबसाईटवरही उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

विभागीय सचिव,

लातूर विभागीय मंडळ, लातूर

प्रत माहितीस्तव सविनय सादर,

1. मा.सचिव, राज्य मंडळ, पुणे.

3. मा.शिक्षण उपसंचालक, लातूर विभाग, लातूर

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक
शिक्षण मंडळ, पुणे-४११००४

परिपत्रक क्रमांक रा.म./पापुई/संशोधन इ.१२ वी द्विलक्षी व्यवसाय
अभ्यासक्रम/मूल्यमापन योजना/३००२ दिनांक - १७/०७/२०२६

विषय - व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई अंतर्गत उच्च माध्यमिक स्तरावरील
NSQF अंतर्गत सुधारित अभ्यासक्रमानुसार द्विलक्षी व्यवसाय शिक्षण शैक्षणिक वर्ष
२०२५-२६ पासून सुरु करणेबाबत.....

- संदर्भ- १. कौशल्य रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क्र. व्हिओसी- २०२३/
प्र.क्र.१४/कौशल्य-२, दिनांक २०/०६/२०२३.
२. कौशल्य रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क्र. व्हिओसी-
२०२३/प्र.क्र.१४/कौशल्य-२, दिनांक २४/११/२०२३.
३. कौशल्य रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क्र. व्हिओसी-
२०२३/प्र.क्र.२५/कौशल्य-२, दिनांक १४/०३/२०२४.
४. कौशल्य रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क्र. व्हिओसी-
२०२३/प्र.क्र.१४/कौशल्य-२, दिनांक ०६/०६/२०२४.
५. कौशल्य रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क्र. व्हिओसी-
२०२३/प्र.क्र.१४/कौशल्य-२, दिनांक ३०/०५/२०२५.
६. संचालनालयाचे पत्र क्र.५/व्हिओसी/द्विलक्षी/२०२५/२५२, दिनांक ०८/०९/२०२५.
७. संचालनालयाचे पत्र क्र.५/व्हिओसी/द्विलक्षी/२०२६/०४, दिनांक २२/०१/२०२६.
८. संचालनालयाचे पत्र क्र.५/व्हिओसी/द्विलक्षी/२०२६/४०, दिनांक ०९/०२/२०२६.
९. संचालनालयाचे पत्र क्र.५ व्हीओसी /द्विलक्षी /२०२६ /१८६ दिनांक १२/०६/२०२६.

राज्यातील सर्व उच्च माध्यमिक शाळा मुख्याध्यापक / प्राचार्यांना या परिपत्रकान्वये कळविण्यात येते की,
व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई अंतर्गत राज्यात NSQF सुसंगत द्विलक्षी सुधारित अभ्यासक्रमाची
अंमलबजावणी शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून सुरु झालेली आहे. या संदर्भातील कौशल्य रोजगार, उद्योजकता व
नाविन्यता विभाग,संदर्भ क्र. ५ शासन निर्णय दिनांक ३० मे २०२५ रोजी निर्गमित करण्यात आले होते. सदर
निर्णयानंतर संचालनालयाचे संदर्भ क्र. ७ च्या पत्रान्वये ज्या कायम विना-अनुदानित कनिष्ठ महाविद्यालयांना २०२५-
२६ या शैक्षणिक वर्षात मान्यता देण्यात आली आहे, अशा सर्व कनिष्ठ महाविद्यालयांना हे विषय सुरु करण्याबाबत
आदेश निर्गमित झाले आहेत.

तसेच संदर्भित पत्र क्र. ०८ व ०९ च्या पत्रान्वये व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय मुंबई यांचे कडून शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून इ. ११ वी व शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ पासून इ. १२ वी चा NSQF सुसंगत सुधारित अभ्यासक्रम, जॉबरोल व उद्योजकीय कौशल्य(Employability Skill) वर आधारित सुधारित पाठ्यपुस्तके प्राप्त झाली आहेत. त्याच बरोबर राज्य मंडळाने तयार केलेले मूल्यमापन आराखडे, प्रात्यक्षिक गुणदान योजना व घटकनिहाय गुण विभागणी या सर्व घटकांना व्यवसाय शिक्षण संचालनालयाने संदर्भ क्र.०९ च्या पत्रान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. इयत्ता १२ वीच्या नवीन सुधारीत अभ्यासक्रमाची नावे व नवीन विषय कोड क्रमांक याचा तपशील खालीलप्रमाणे-

अ.क्र.	नवीन विषय कोड क्र.	गट क्र.	नवीन सुधारीत अभ्यासक्रमाचे नाव	इयत्ता ११ वी साठी सुधारित अभ्यासक्रम अंमलबजावणी शैक्षणिक वर्ष	इयत्ता १२ वी साठी सुधारित अभ्यासक्रम अंमलबजावणी शैक्षणिक वर्ष
१	AA	गट- १ इलेक्ट्रिकल मेंटेनन्स	Field Technician-Wireman Control Panel (Paper 1) (Ref. Id. ELE / QP 7302)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
२	AB		Lineman Distribution (Paper 2) (Ref. Id. PSS/ QP-0102)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
३	BA	गट- २ इलेक्ट्रॉनिक्स टेक्नॉलॉजी	Field Technician-Computing and Peripherals (Paper 1) (Ref. Id. ELE / QP 4601)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
४	BB		Field Technician Air Conditioner (Paper 2)(Ref. Id – PSS /QP 3102)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
५	CA	गट- ३ स्कूटर & मोटर सायकल सर्व्हिसिंग	Auto Service Technician L4 (Paper 1) (Ref.Id.ASC / QP 1402)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
६	CB		Auto Service Technician (Two And Three Wheeler (Paper 2) (Ref Id. ASC/QP 1411)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
७	BA	गट- ४ कॉम्प्युटर सायन्स	Field Technician-Computing and Peripherals (Paper 1) (Ref Id. ELE/QP4601)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
८	DB		Junior Software Developer (Paper 2) (Ref Id. SSC/QP 508)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
९	AC	गट- ५ जनरल सिव्हील इंजिनिअरिंग	General Mason (Paper 1) (Ref Id. CON/QP 0103)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१०	AD		Construction Painter and Decorator (Paper 2) (Ref Id. ELE/QP-0503)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून

११	BC	गट-६ मेकॅनिकल	Plumber - Genaral (Paper 1) (Ref Id. PSC/QP-Q0104)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१२	BD	मॅटेनन्स	Agriculture Machinery Operator (Paper 2) (Ref Id. PSC/QP-Q1103)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१३	CC	गट-७ बँकिंग, मार्केटिंग & सेल्समनशीप	Business Correspondent and Business Facilitator (Paper 1) (Ref Id. BSC/QP-Q8401)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१४	CD		Distributor Salesman (Paper 2) (Ref Id. RAS/QP-Q0604)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१५	DC	गट-८ अॅनिमल सायन्स & डेअरी	Dairy Farmer / Dairy Entrepreneur (Paper 1) (Ref Id. AGR/QP 4101)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१६	DD		Small Poultry Farmer (Paper 2) (Ref Id. AGR/QP 4306)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१७	AE	गट-९ क्रॉप सायन्स	Organic Grower (Paper 1) (Ref Id. AGR/QP-1201)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१८	AF		Irrigation Service Technician (Paper 2) (Ref Id. AGR/Q-Q1104)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
१९	BE	गट-१० हॉर्टीकल्चर	Floriculturist (Open Cultivation) (Paper 1)(Ref Id. AGR/QP-0701)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून
२०	BF		Gardener (Paper 2) (Ref Id. AGR/QP-0801)	२०२५-२६ पासून	२०२६-२७ पासून

उपरोक्त AA, AB, BA, BB, CA, CB, BA, DB, AC, AD, BC, BD, CC, CD, DC, DD, AE, AF, BE व BF या विषयांची उच्च माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा फेब्रुवारी-मार्च २०२७ सुधारित अभ्यासक्रम व मूल्यमापन आराखड्याप्रमाणे आयोजित करण्यात येणार आहे. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ यांचे परिपत्रक क्रमांक रा.म./पापुअ/पापुई/संशोधन/४२४१ दिनांक १९ ऑगस्ट २०१९ नुसार व शासन शुद्धीपत्रक क्र.संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.१२१/एसडी-०४ दिनांक २५ फेब्रुवारी २०२२ नुसार इ.११ वी ची सुधारित विषययोजना, मूल्यमापन योजना व तासिका तसेच इतर बाबी लागू राहतील याची नोंद घ्यावी.

तसेच सदर विषयाचे अभ्यासक्रम पंडित सुंदरलाल शर्मा सेन्ट्रल इन्स्टिट्यूट ऑफ व्होकेशनल एज्युकेशन(PSSCIVE) भोपाल या संस्थेचे मान्यताप्राप्त असल्याने व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय यांनी त्यास मान्यता दिली आहे. सदर नवीन विषयांना मंडळाच्या नियमानुसार मंडळाची मान्यता उच्च माध्यमिक विद्यालयांनी घेणे आवश्यक आहे. सदर अभ्यासक्रम PSSCIVE संस्थेच्या www.psscive.nic.in या संकेत स्थळावर व मंडळाच्या www.mahahsscboard.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत. सदर परिपत्रक संबंधित विद्यालयातील शिक्षक व विद्यार्थी यांचे निदर्शनास आणून विद्यालयाच्या सूचना फलकावर लावण्यात यावे व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल विभागीय मंडळास सादर करावा. इयत्ता १२वीचा NSQF सुसंगत

दिलक्षी सुधारित व्यवसायिक विषयांचा अभ्यासक्रम/जीबरोल नुसार मूल्यमापन आगावडे, प्रात्यक्षिक गुणदान योजना,
पटकरिहाय गुणविभागणी इ. मंडळाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहेत.

Dub

(डॉ. दिपक माळी)

सचिव,

महाराष्ट्र राज्य

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ,

पुणे - ०४

ठिकाण - पुणे

दिनांक - १७/०७/२०२६

प्रत माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी :

- १) मा. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), शिक्षण संचालनालय, पुणे.
- २) मा.संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई.
- ३) सर्व विभागीय सचिव, सर्व विभागीय मंडळे.
- ४) विभागीय शिक्षण उपसंचालक, सर्व विभाग.
- ५) सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), सर्व जिल्हा परिषद.
- ६) शिक्षण निरीक्षक, उत्तर/दक्षिण/पश्चिम, मुंबई.
- ७) गणकयंत्र विभाग, परीक्षा शाखा व सर्व संबंधित शाखा, राज्य मंडळ, पुणे.

प्रत माहितीसाठी सादर:

- १) मा. सहसचिव, महाराष्ट्र शासन, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-३२.
- २) मा.आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य शिक्षण आयुक्तालय, मध्यवर्ती इमारत, पुणे-४११००१
- ३) मा.संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, सदाशिव पेठ, कुमठेकर मार्ग, पुणे- ३०
- ४) मा. संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, (बालभारती),
सेनापती बापट मार्ग, पुणे - ०४